

Crna Gora

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije

Analiza stanja eUprave u Crnoj Gori za 2014. godinu

Podgorica, jun 2015. godine

1. Uvod

eUprava predstavlja formu elektronskog poslovanja Vlade i odnosi se na isporuku elektronskih servisa prema različitim ciljnim grupama u javnosti, te na poslovnu saradnju i transakcije koje Vlada obavlja sa različitim organizacionim entitetima, kao što su druge vladine službe, agencije ili partneri. Dakle, suština novog načina funkcionisanja javne uprave je elektronsko poslovanje, odnosno njegova direktna primjena.

U konceptu eUprave mogu se izdvojiti četiri najvažnije ciljne grupe:

G - Government - Javna uprava

E - Employee - Zaposleni

B - Business - Poslovni sektor

C - Citizen – Građani

Najčešće se interakcija između ovih grupa navodi u engleskim skraćenicama (G2C, G2B, G2G), kojih se treba držati zbog njihove ustaljenosti u stručnoj literaturi, ali i u upotrebi.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je napravilo poseban korak, kada je legislativa u pitanju, usvajanjem Zakona o elektronskoj upravi (Sl. list CG, br. 32/14) koji treba da doprinese eliminisanju barijera, distance i vremena u komunikaciji države sa građanima (G2C) i države sa državom (G2G) i doprinese eliminisanju administrativnih barijera.

Ovim Zakonom se na sistemski način uređuje oblast elektronske uprave u Crnoj Gori kroz prepoznavanje alata koji će se koristiti u komunikaciji sa građanima i privrednim subjektima odnosno prepoznavanje portala eUprave kao centralne tačke pristupa uslugama administracije. Normirana je obaveza za državne organe, organe državne uprave, lokalne samouprave, javne službe i pravna lica koja vrše javna ovlašćenja da u roku od 18 mjeseci od stupanja na snagu zakona sve usluge koje pružaju građanima i privrednim subjektima konvencionalnim putem učine dostupnim i preko interneta pri čemu se vodilo računa da obuhvat elektronske komunikacije bude u skladu sa zakonima po kojima organi postupaju. U cilju jednostavnijeg pribavljanja podataka između državnih organa po službenoj dužnosti prepoznata je potreba razvoja jedinstvenog informacionog sistema za razmjenu podataka između državnih organa što znači da se i taj dio komunikacije odvija elektronski, pri čemu sadržaj i način vođenja podataka propisuje Vlada.

Vlada Crne Gore je u oktobru 2013. godine usvojila Akcioni plan za razvoj eGovernmenta do 2016. godine.

Akcioni plan za razvoj eGovernmenta do 2016. godine ima za cilj određivanje pravca daljeg razvoja elektronske uprave u Crnoj Gori, dajući jasne smjernice i specifikaciju konkretnih akcija. Akcioni plan za razvoj eGovernmenta proizilazi direktno iz strateških pravaca, analize aktuelnog stanja i ciljeva koji se žele postići u pojedinim oblastima i javnoj upravi u cjelini.

Glavne smjernice u sprovođenju Akcionog plana za razvoj eGovernmenta do 2016. godine je poboljšanje uslova isporuke elektronskih servisa prema različitim ciljnim grupama, te poboljšanje poslovne saradnje i transakcija koje Vlada obavlja sa različitim organizacionim entitetima, kao što su druge vladine službe, agencije i partneri. Dakle, predloženi akt treba da riješi probleme vezane za direktnu primjenu elektronskog poslovanja u javnoj upravi i na taj način omogući Crnoj Gori, kao državi kandidatu za članstvo u EU, da dostigne stadijume na kojima se u ovom trenutku nalaze zemlje članice i da se nakon toga ravnopravno uključi sa njima u realizaciju daljih ciljeva.

U Crnoj Gori, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je Strategijom razvoja informacionog društva za period od 2012 – 2016. godine predvidjelo praćenje stepena razvijenosti osnovnih eGovernment servisa na godišnjem nivou. Istraživanja koja se odnose na procjenu stepena razvijenosti 20 osnovnih servisa elektronske uprave, koji su definisani u strateškim dokumentima kako zemalja EU, tako i zemalja regiona (i2010 i eSEE Agenda Plus) su prvi put, interno, rađena krajem 2009. godine. Da bi u Crnoj Gori mogli jasno da definišemo pravce daljeg razvoja elektronskih servisa u javnoj upravi, po svim modelima, potrebno je sagledati trenutno stanje i na osnovu toga, a prateći trendove u regionu, usmjeriti razvoj u pravom smjeru.

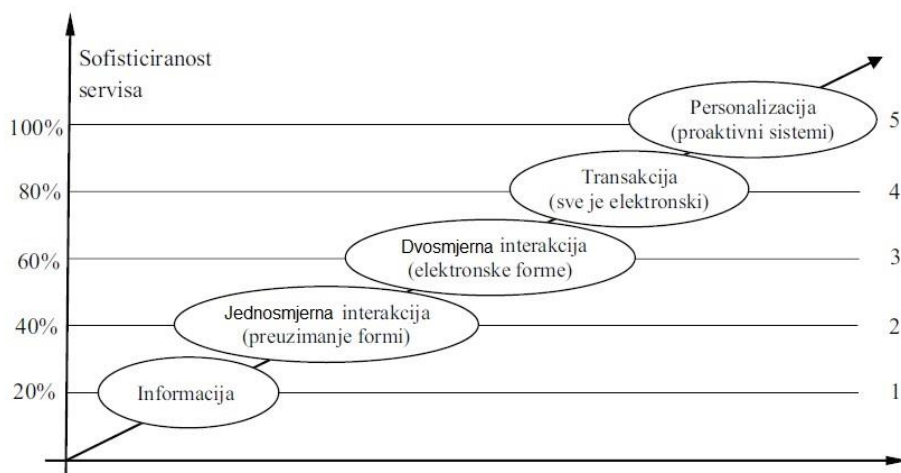
Sofisticiranost servisa

Sofisticiranost servisa se ocjenjuje na osnovu procjene razvijenosti dvadeset servisa koje je Evropska komisija ocijenila kao bazične i modela za određivanje sofisticiranosti servisa. Na osnovu ovog modela ustanovljava se nivo sofisticiranosti servisa koji ide od osnovnog nivoa – dostupnosti informacija, pa do najvišeg nivoa personalizacije/targetizacije.

Za svaki servis nivo sofisticiranosti (slika 1) određuje se u odnosu na maksimalni mogući nivo na sledeći način:

- ***Nivo 1 - Informacija:*** na mreži je dostupna samo informacija o usluzi (npr. opis postupka);
- ***Nivo 2 - Jednosmjerna interakcija:*** dostupnost formulara u elektronskom obliku uz mogućnost preuzimanja formulara i čuvanja na računaru (npr. moguće je oštampati formular i zatim ga ručno popunjavati);
- ***Nivo 3 - Dvosmjerna komunikacija:*** interaktivno ispunjavanje formulara (elektronska forma) i prijava uz autentifikaciju (ispunjavanjem formulara pokreće se pojedina usluga – npr. dostava dokumenta na kućnu adresu);
- ***Nivo 4 - Transakcija:*** potpuna obrada predmeta uz online plaćanje usluge;
- ***Nivo 5 - Personalizacija:*** proaktivno pružanje usluga na portalu eUprave.

- ***Nivo 0*** - dodjeljuje se ukoliko ne postoje internet stranice institucija koje pružaju servis ili se postojeće stranice ne mogu klasifikovati pod nekim od navedenih nivoa.

Slika 1. - Sofisticiranost online servisa

Za mnoge zemlje EU je nivo 3 – dvosmjerna interakcija - postao standard i elektronske forme su dostupne za veliku većinu usluga. Sa druge strane, potpuna elektronska podrška uslugama – nivo 4 - bez obzira da li se radi o slučaju da korisnik prijavljuje i dobija uslugu on-line, sa ili bez dodatne papirologije, naglo postaju standard u većini zemalja.

U okviru ovog istraživanja navedeno je 20 ključnih servisa: za građane (12 servisa) pravna lica (8 servisa) koje pokriva eUprava.

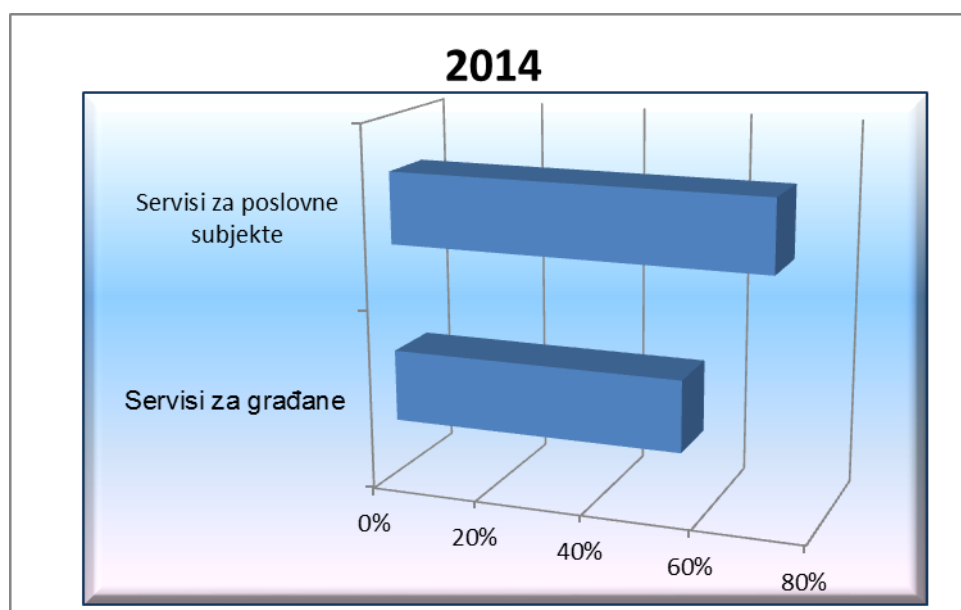
Dvadeset osnovnih servisa, kao i nivo istih u Crnoj Gori za 2014. godinu, prikazano je u tabeli 1.

20 OSNOVNIH SERVISA eUPRAVE					
Naziv servisa	Max. nivo	Nivo u CG	Naziv servisa	Max. nivo	Nivo u CG
Servisi za fizička lica:			Servisi za pravna lica:		
Predaja prijava poreza	5	4	Socijalno osiguranje za zaposlene	4	2
Traženje zaposlenja	4	4	Obračun, prijava i plaćanje poreza	4	4
Socijalna pomoć	5	1	VAT	4	3
Lični dokumenti	5	3	Registracija preduzeća	4	3
Registracija automobila	4	1	Slanje podataka statističkoj službi	5	4
Građevinske dozvole	4	1	Carinska deklaracija	4	4
Prijava policiji	3	2	Ekološke dozvole	5	2
Javne biblioteke	5	3	Javne nabavke	4	2
Isprave	4	3			
Prijava i upis na visoku školu	4	2			
Promjena stalnog prebivališ.	5	2			
Zdravstvene usluge	4	2			

Tabela 1. - Nivo sofisticiranosti 20 osnovnih servisa

Rezultati stanja sofisticiranosti 20 osnovnih servisa eUprave u Crnoj Gori se u odnosu na 2013. godinu **nijesu značajno promijenili**, što pokazuje da je ukupan stepen sofisticiranosti eUsluga i dalje ispod zemalja EU. Naime, samo četiri usluge, sa liste prioriternih elektronskih javnih usluga, su dostigle nivo potpune dostupnosti. Potpuna dostupnost znači da pored upotrebe elektronskog pristupa usluzi, nije

neophodna druga formalna procedura (lična ili papirna komunikacija) da bi se ostvarila javna usluga, kao i da je takva usluga dostupna svima.

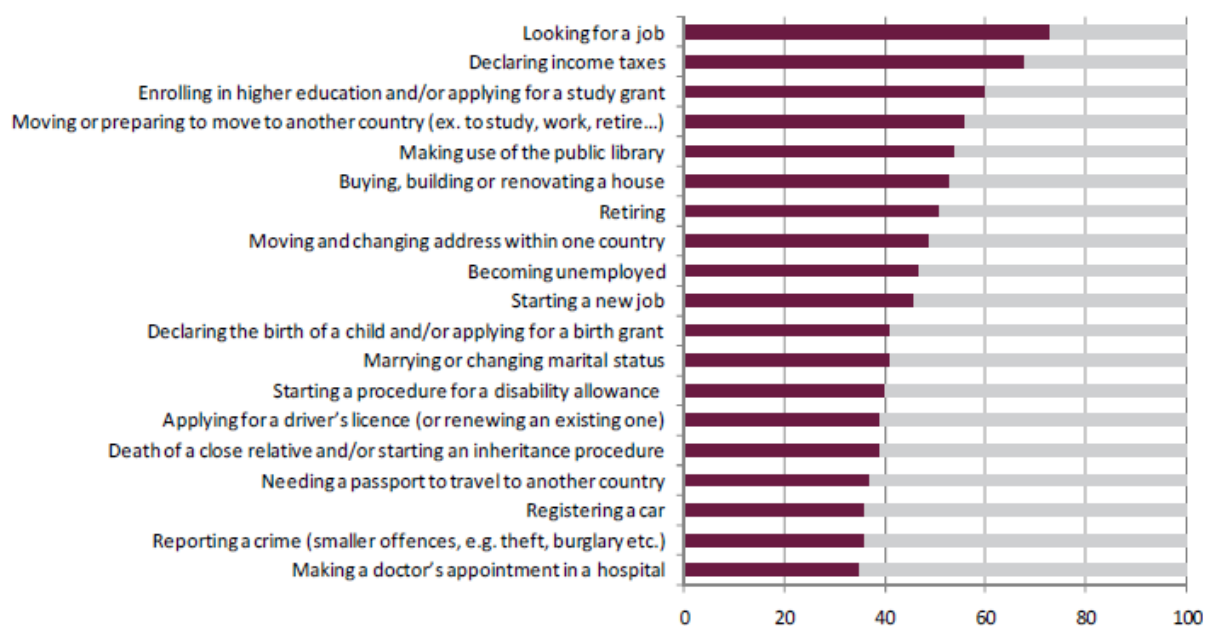

Slika 2.

Usporedni prikaz stepena sofisticiranosti servisa za građane i poslovne subjekte u Crnoj Gori

Za 2014. god. ukupna sofisticiranost servisa prikazana je na slici 2 i za građane iznosi 55% dok je ukupna sofisticiranost servisa za poslovne subjekte 71%. Potrebno je naglasiti da ovakva razlika u nivou sofisticiranosti između servisa prema građanima i servisa prema poslovnim subjektima postoji skoro u svim zemljama u kojima je ovo istraživanje sprovedeno.

Na slici 3 se može vidjeti stepen korišćenja servisa za fizička lica u EU-27+.

Slika 3. - Stepen korišćenja servisa za fizička lica u EU-27+.

Tako je na primjer istraživanja UN-a u zemljama EU-27+ pokazalo da je servis "traženje zaposlenja" više korišćen od servisa "plaćanje poreza".

Kada je u pitanju eUprava u Crnoj Gori ovaj servis je posmatran u skladu sa *Programom stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem*, koji je u potpunosti automatizovan preko portala eUprave i nivoa 4.

Što se tiče servisa ličnih dokumenata i isprava Ministarstvo unutrašnjih poslova ima razvijen web portal preko kojeg korisnici mogu naručiti dokumenta iz registra rođenih; registra CG državljana kao i iz registra prebivališta.

Slična situacija je i sa servisima Predaja prijava poreza i Obračun prijava i plaćanje poreza, koji su realizovani preko web servisa Poreske uprave Crne Gore.

Servis registracije preduzeća je moguće pokrenuti preko Portala eUprave.

Servis carinske deklaracije, ostvaren je preko web portala Uprave carine.

Neophodno je u predstojećem periodu ove servise direktno povezati sa portalom eUprava a u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi.

U toku su pregovori sa predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma da se servis izdavanje građevinskih dozvola u potpunosti automatizuje preko Portala eUprave, što bi ovaj servis sa trenutnog nivoa 1 dovelo do potpune automatizacije tj. nivoa 4.

Dakle, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u kontinuitetu radi na uključivanju što više državnih organa i organa državne uprave kao i jedinica lokalne samouprave, koji će pružati elektronske usluge ili informacije o istim. Napominjemo da svi servisi mogu biti implementirani na sajtu portala eUprave, preko kojega sve institucije državne uprave i jedinice lokalne samouprave imaju mogućnost da pružaju usluge fizičkim i pravnim licima, kao i drugim institucijama, elektronskim putem.

Neophodno je skrenuti pažnju na evidentne teškoće u realizaciji sistema eUprave i podizanju kvaliteta i efikasnosti tog sistema. Naime neprihvatanje promjena u smislu prelaska na elektronski način pružanja usluga i informacija i nezainteresovanost organa za postavljanje servisa na portal e-uprave su osnovna prepreka daljem unapređenju i razvoju eUprave. Stoga je neophodno insistirati da svi državni organi i organin uprave dosljedno sprovode i poštuju Zakon o elektronskoj upravi.

U analizi rada postojećeg sistema eUprave ustanovljeno je da ne postoji dovoljna informisanost korisnika usluga državne administracije o mogućnosti komunikacije sa administracijom putem interneta pa je stoga neophodno u narednom periodu poseban akcenat staviti na informisanje korisnika usluga administracije o prednostima elektronske komunikacije.

2. Rezultati analize stanja razvoja servisa eUprave

Po istraživanju Ujedinjenih Nacija (UN eGovernment Survey 2014¹), Crna Gora je na listi ranga svjetskog razvoja eGovernmenta sa 57. mjesta prešla na 45. mjesto u odnosu na 2012. godinu.

Metodologija Ujedinjenih Nacija (UN) predstavlja procjenu mjerenja stanja razvoja servisa eUprave u 194. zemlje članice UN. Mjerenja se računaju na svake dvije godine i to indeksom razvoja eUprave: E-GOVERNMENT DEVELOPMENT INDEX – EGDI. Posljednja UNPACS studija Ujedinjenih nacija, pokazala je da je po indeksu razvijenosti eUprave Crna Gora na prvom mjestu u regionu.

EGDI je izveden iz 3 komponente:

1. Indeks online servisi (OSI)
2. Indeks telekomunikacione infrastrukture (TII)
3. Indeks ljudskog potencijala (HCI)

Formula: $EGDI = 1/3 * (OSI + TII + HCI)$

EGDI ima 4 nivoa vrednosti:

Veoma visok EGDI (> 0.75)

Visok EGDI (0.5–0.75)

Srednji EGDI (0.25–0.5)

Nizak EGDI (< 0.25)

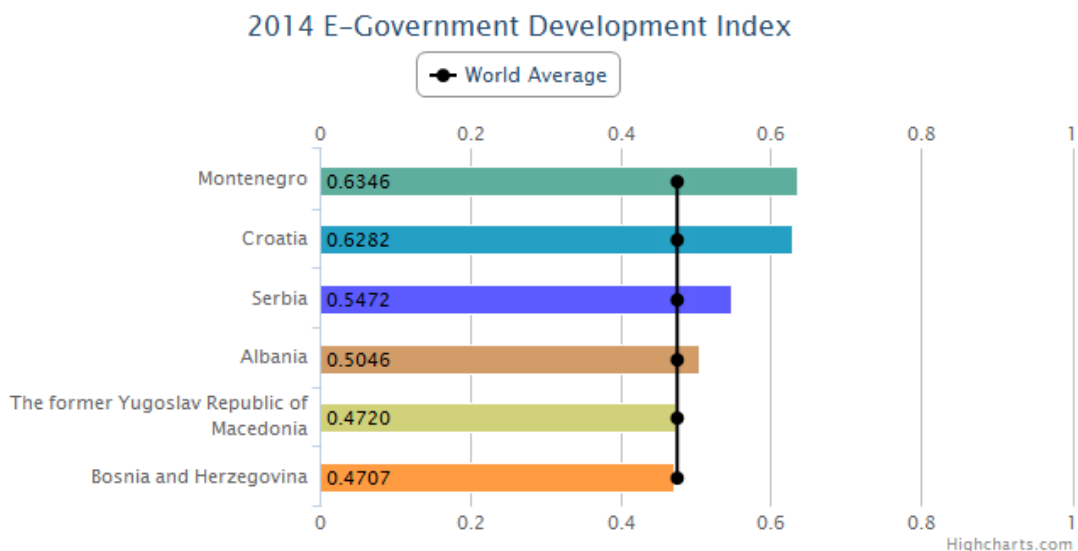
EGDI

Rank	Country	Year	EGDI	OSI	TII	HCI
51	SRB	2012	0,6312	0,5752	0,4701	0,8484
57	MNE	2012	0,6218	0,5098	0,5375	0,8182
86	ALB	2012	0,5161	0,4248	0,3370	0,7863
79	BIH	2012	0,5328	0,3725	0,3917	0,8341
70	FYROM	2012	0,5586	0,4510	0,8115	0,4135

Rank	Country	Year	EGDI	OSI	TII	HCI
69	SRB	2014	0,5472	0,3937	0,4681	0,7796
45	MNE	2014	0,6346	0,5275	0,5481	0,8279
84	ALB	2014	0,5046	0,4488	0,3548	0,7100
97	BIH	2014	0,4707	0,2835	0,3998	0,7288
96	FYROM	2014	0,4720	0,2441	0,7120	0,4521

Tabela 2. - Indeks razvoja eUprave – EGDI za 2012. i 2014. godinu

¹ <http://unpan3.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2014>

Slika 4. - Indeks razvoja eUprave – EGDI za 2014. Godinu

Kao što se može vidjeti iz tabele 2 i sa Slike 4 Crna Gora je u 2012. godini bila pozicionirana na 57. mjestu sa indeksom od 0,6218 (EGDI), dok u 2014. godini Crna Gora bilježi skok od 12 mjesta i pozicionirana je na 45. mjestu sa indeksom 0,6346 (EGDI), na listi koja broji 194 zemlje članice Ujedinjenih Nacija.

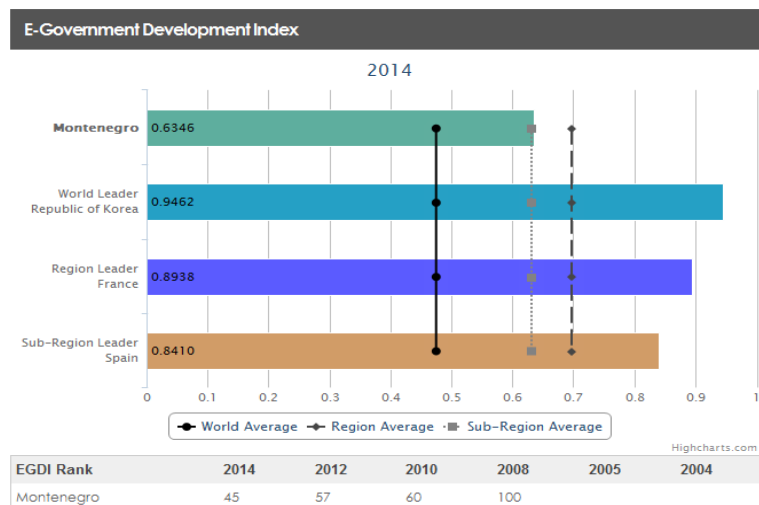
2012 - SRB/MNG/ALB/BIH = **Visok EGDI (0.5–0.75)**

2014 - SRB/MNG/ALB = **Visok EGDI (0.5–0.75)**

2014 – BIH = **Srednji EGDI (0.25–0.5)**

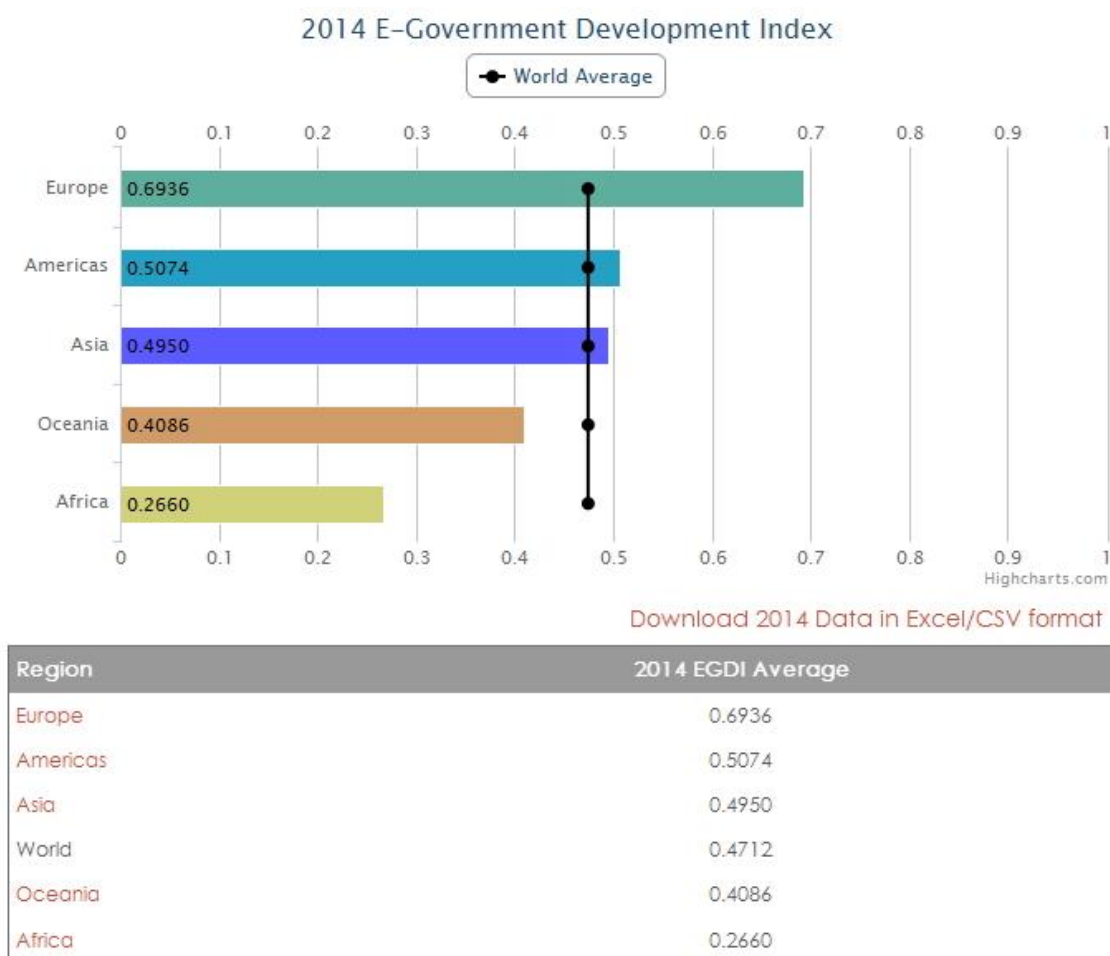
Shodno nivoima vrijednosti EGDI uočava se da ukoliko bi Crna Gora u naredne dvije godine (2015-2016) povećala indeks EGDI za 0,12 bila bi pozicionirana kao zemlja sa **veoma visokim** EGDI indeksom.

Kada su u pitanju države regiona, Hrvatska (kao članica EU) je na 47. mjestu, Srbija na 69. poziciji, Albanija je rangirana kao 84, dok su Makedonija i BIH zauzele 96, odnosno 97. mjesto.

Slika 5. - Pozicija Crne Gore u odnosu na lidere u oblasti razvijenosti eUprave za 2014. godinu

Poređenja radi na slici 5 je dat grafički prikaz pozicije Crne Gore u odnosu na vodeće svjetske lidere kao i podatak o kontinualnom poboljšanju pozicije Crne Gore od 2008. do 2014. godine.

Slika 6. – EGDI za 2014. Godinu

Zemlje	Index
Republic of Korea	0.9462
Australia	0.9103
Singapore	0.9076
France	0.8938
Netherlands	0.8897
Japan	0.8874
United States of America	0.8748
UK and Northern Ireland	0.8695
New Zealand	0.8644
Finland	0.8449

Tabela 3. – EGDI za zemlje lidere u razvoju eUprave za 2014. godinu

Radi lakšeg i boljeg razumjevanja oblasti eUpravi kao i vjerodostojnog upoređenja pozicije Crne Gore na slici 6 i tabeli 3 su dati podaci koji govore o razvoju eUprave na svjetskom nivou.

Podaci pokazuju da je Evropa i dalje globalni lider i da ima najveći udio u razvoju eUprave sa najvećim EDGI od 0,6936, zatim slijedi Amerika sa indeksom od 0,5074, itd. Dosadašnja mjerenja pokazuju da bitne promjene u navedenom rangiranju nisu zabilježene još od 2003. godine.

Neophodno je naglasiti da je Crna Gora izuzetno visoko ocijenjena i u oblasti e-participacije i prema posljednjem izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma u oblasti ICT konkurentnosti, što dalje ukazuje na našu leadersku poziciju u regionu na ovom polju.

Rank	Country	Year	EPI
60	SRB	2012	0.2368
48	MNE	2012	0.3158
101	ALB	2012	0.1053
161	BIH	2012	0.0000
70	FYROM	2012	0.1316

Rank	Country	Year	EPI
81	SRB	2014	0.4118
49	MNE	2014	0.5882
59	ALB	2014	0.5294
129	BIH	2014	0.2353
96	FYROM	2014	0.2157

Tabela 4. - Indeks e-participacije za 2012. i 2014. godinu

Studija mjeri indeks e-participacije građana, koji Crnu Goru rangira takođe visoko, na 49. mjesto, sa indeksom participacije od 0.5882, čime ponovo zauzimamo najvišu poziciju u region i primjećuje se značajan skok u odnosu na 2010. godinu, gdje je Crna Gora bila rangira na 76.

Sljedeća procjena mjerenja stanja razvoja eUprave (UN eGovernment Survey) vršiće se sljedeće godine (2016) sa proširenom listom indikatora koji će računati indeks razvijenosti eGovernment-a. Pored dosadašnjih, uvrstiće i mobilna rješenja za portale kao i otvorenost podataka koji će biti dostupni, otvoreni i besplatni za korišćenje (ODRA - Open Data Readiness Assessment).

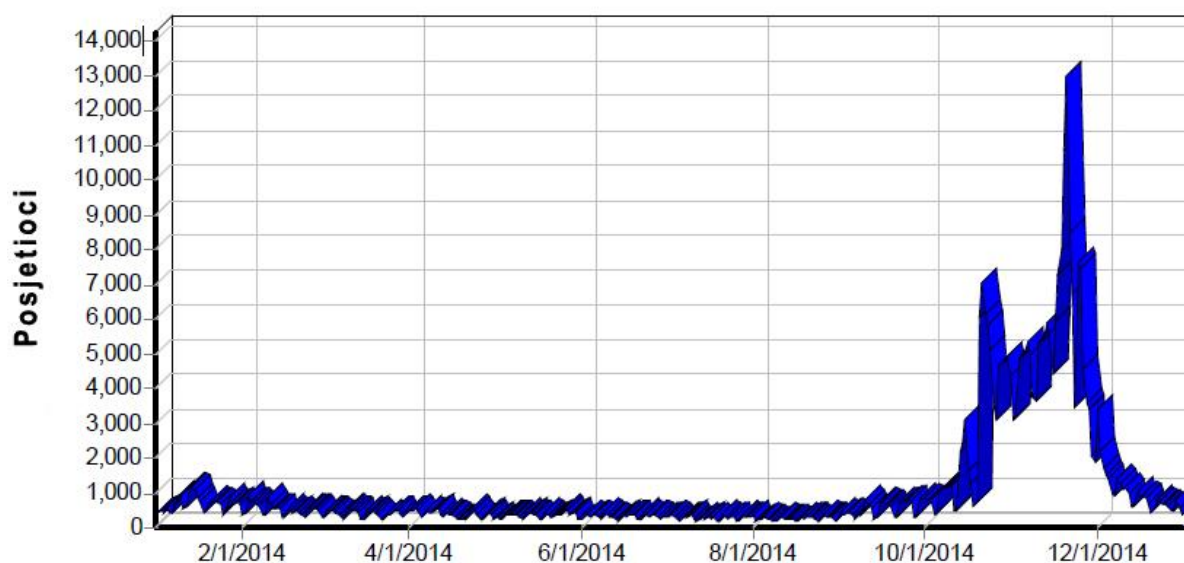
3. Portal eUprava

U najkraćem portal eUprava predstavlja jedinstvenu tačku pristupa građana i privrednih subjekata radi korišćenja odgovarajućih on-line eServisa. Pristup preko portala je omogućen sa radnih mesta, kućnih računara ili javnih informacionih kioska.

Naravno, glavna intencija je da portal eUprave bude jedinstveni portal ispred svih website-ova javne uprave, putem kojeg je omogućeno dobijanje informacija od interesa po principu jedne destinacije (one stop shop), kao i sigurne, brze i pouzdane transakcije sa građanima i poslovnim sistemima.

Rad portal eUprava se najbolje ilustruje uvidom u sledeće podatke:

- Ukupan broj elektornskih usluga na Portalu eUprave je 43, dok je broj informativnih usluga 34 tj. ukupno 77 usluga.
- Ukupan broj podnešenih zahtjeva/elektronskih usluga u 2014 je 2327.
- Ukupan broj registrovanih korisnika na Portalu je 18567.
- Ukupan broj obavljenih javnih rasprava je 134 a ukupan broj podnešenih komentara na javnim raspravama preko portala eUprave je 8.

Slika 7. – Broj posjetilaca portal eUprava za 2014. godinu

Slika 7 predstavlja pregled dnevnih posjeta. Naime, u 2014. godini pregled stranica portala eUprava iznosio je 4,984,233 pregleda, a jedan korisnik je približno 13 puta (12,79) u toku godine posjetio, odnosno pregledao stranice portal eUprava.

Zahtjev	Ukupan broj zahtjeva
Obrazac br.1 - Zavod za zapošljavanje - bez digitalnog certifikata	1584
Anketa za poslodavce - Program stručnog osposobljavanja	629
Zahtjev za izdavanje mail naloga na domenu mail.me	64
e-Post Montenegro	11
PS - 01 Zahtjev za registraciju privrednih subjekata - bez digitalnog certifikata	9
AZLP prijava zbirke ličnih podataka	7
AZLP registracija rukovaoca zbirke ličnih podataka	5
Prijem prijava slučajeva bespravne gradnje	4

Tabela 5. - Lista najviše korišćenih usluga (servisima) u 2014. Godini

Tokom 2014. godine najviše je korišćen obrazac Zavoda za zapošljavanje, dakle ukupno 1584 pristigla zahtjeva od strane korisnika Portala. Ovaj obrazac je najviše korišćen u periodu realizacije *Programom stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem* što se posebno ističe na dijagramu na slici 7 (period oktobar-december).

Pored ovog eServisa po stepenu korišćenja se ističu: Anketa za poslodavce iz Programa stručnog osposobljavanja ukupno broji 629 zahtjeva kao i zahtjev za izdavanje mail naloga na domenu mail.me, inače servis u nadležnosti Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, koji broji 64 pristigla zahtjeva.

4. Statistički podaci

Upotreba interneta u domaćinstvima i preduzećima

Jedan od osnovnih preduslova za korišćenje servisa eUprave je postojanje odgovarajuće infrastrukture, kako na strani pružaoca usluga (državni organi), tako i na strani korisnika ovih usluga (fizička i pravna lica).

Istraživanje o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija u Crnoj Gori za 2014. godinu sproveo je Zavod za statistiku Crne Gore i ima za cilj da se dobiju podaci o zastupljenosti i korišćenju informaciono-komunikacionih tehnologija u preduzećima i domaćinstvima.

Procenat domaćinstava koja imaju pristup računaru je porastao u odnosu na prošlu godinu za 0,7%. Po ovom istraživanju u Crnoj Gori je 63,6% anketiranih domaćinstava izjavilo da ima pristup Internetu kod kuće, bez obzira na to da li se koristi ili ne.

Najčešće navedeni razlozi zbog kojih domaćinstvo nema pristup Internetu su:

- 36,8% domaćinstava je izjavilo da ne želi ili nema potrebu za Internetom,
- 33,2% domaćinstava je izjavilo da je razlog nedostatak vještina, a 29,9% domaćinstava je izjavilo da je pristup Internetu veoma skup.

Kada su u pitanju preduzeća istraživanje je pokazalo da 93,9% anketiranih preduzeća koristi računare u svom poslovanju. Od preduzeća koja koriste računar u svom poslovanju, 37,7% je odgovorilo da zapošljava IKT/IT stručnjake koji imaju sposobnost da razvijaju, održavaju, upravljaju IKT ili IT sistemima i aplikacijama, što predstavlja rast od 16,9% u odnosu na 2012. godinu.

Istraživanje je pokazalo da 98,1% preduzeća, koja koriste računar, ima pristup Internetu.

5. Zaključak

Razvoj informacionog društva treba da bude praćen uključivanjem svih građana, a samim tim i razvojem znanja i vještina vezanih za informaciono komunikacione tehnologije.

eUprava se zasniva na „ne-papirnoj“ proceduri, štedi vrijeme, ima za cilj da cio proces učini efikasnijim. Neophodna su ulaganja u obuku građana, kako na polju digitalne pismenosti tako i u smislu upoznavanja sa uslugama koje eUprava pruža, a samim tim i njenim prednostima. Koncept e-uprave je predviđen da pruža komfor i umanjuje stres i papirologiju koliko god je to moguće. S toga je neophodno uložiti u e-obrazovanje stanovništva, kako bi koncept elektronske uprave dostigao svetski nivo razvoja.

U svakom slučaju razvoj eUprave prati i razvoj novih tehnologija. Bitan trend koji se nametnuo u prethodne dvije godine je mUprava, odnosno eUprava sa naglaskom na korišćenje mobilnih (prenosnih) uređaja kakvi su smart-telefoni, tableti i sl. Takav oblik eUprave je naročito upotrebljiv u scenarijima gdje je poželjna reakcija administracije u realnom vremenu a na zahtjev građana i privrede. Razvoj mUprave će se svakako podrazumijevati u sledećim godinama ali za sada je fokusirana na specifične usluge i dostupnost tradicionalnim obilcima eUprave.

Za očekivati je da u narednim godinama dalji razvoj Interneta ima bitan ako ne i presudan uticaj na razvoj eUprave, a vjerovatno ce postati i opšte prihvaćen trend u određenim oblastima, naročito lokalnih samouprava.

Ključni prioriteti daljeg razvoja eUprave su elektronske usluge i stoga je potrebno:

1. kontinuirana promocija elektronskih usluga isticanjem prednosti koje imaju korisnici elektronskih u odnosu na korisnike klasičnih usluga i stvaranje uslova za određeni vid beneficija za korisnike eUsluga;
2. kontinuirano sprovođenje akcija u cilju obezbjeđenja prihvatanja promjena u smislu prelaska na elektronski način pružanja usluga i informacija;
3. kontinuirane akcije na prilagođavanju organizacionih procese državnih organa i organa državne uprave i drugih obveznika primjene Zakona o elektronskoj upravi za postavljanje servisa na portal e-uprave i samim tim dosljedno sprovođenje i poštovanje Zakon o elektronskoj upravi;
4. implementirati eUsluge u skladu sa potrebama korisnika (prema EU preporukama);
5. posebnu pažnju posvetiti uslugama koje doprinose razvoju poslovanja (naročito za mala i srednja preduzeća);
6. podići nivoa pristupačnosti elektronskih usluga za sve grupe korisnika i to posebno za nacionalne manjine, socijalno ugrožene, osobe sa invaliditetom i sl. a u skladu sa standardima ePristupačnosti .
7. omogućiti korišćenje usluga korisnicima iz inostranstva;
8. omogućiti online edukaciju, kako za građane, tako i za državne službenike u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija, a posebno za korišćenje elektronskih servisa;

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Analizu stanja eUprave u Crnoj Gori za 2014. Godinu.
2. Vlada Crne Gore zadužuje Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije da nastavi sa daljim aktivnostima na implementaciji razvoja eUprave u Crnoj Gori.
3. Zadužuju se obveznici primjene Zakona o elektronskoj upravi da Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije do kraja trećeg kvartala dostave spisak usluga koje pružaju građanima, privrednim društvima, drugim pravnim licima i preduzetnicima.